

บทอาชยานภาษาไทย

ระดับมัธยมศึกษา

ตัวอย่าง

หนังสืออ่านเพิ่มเติม

บทอาขยานภาษาไทย

ระดับมัธยมศึกษา

พิมพ์จำหน่าย

ตัวอย่างสื่อการเรียนการสอน
ศูนย์พัฒนาหนังสือ

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม บทอาชยาน
ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้
พิจารณาแล้วอนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๒

(นายบุญลือ ทองอยู่)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

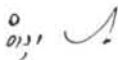
หนังสืออ่านเพิ่มเติม บทอาขยานภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา นี้ จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อรวบรวมบทอาขยานบทหลักและตัวอย่างบทรอง ที่คัดเลือกโดยคณะกรรมการคัดเลือกบทอาขยานภาษาไทยสำหรับนักเรียน ซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามคำริของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายสมศักดิ์ ปรีศนานันทกุล)

อาขยานบทหลักเป็นบทกวีนิพนธ์ที่ไพเราะ มีความถูกต้องทางฉันทลักษณ์และให้คติสอนใจ คัดเลือกจากหนังสือเรียนภาษาไทย ฉบับกระทรวงศึกษาธิการ หากในชั้นเรียนใดมีบทที่สมควรคัดเลือกไม่เพียงพอ คณะกรรมการก็ได้คัดสรรตอนที่ไพเราะใหม่ จากวรรณคดีภายนอกหนังสือเรียน เช่น ดอกสร้อยสุภาวดี บทประพันธ์อธิบายสุภาวดี และวรรณคดีไทย เช่น อิเหนา ขุนช้างขุนแผน วรณเกียรตี ฯลฯ ตอนที่เห็นว่าเป็นบทที่ไพเราะ สอนใจ เป็นแบบแผนในการแต่งคำประพันธ์นำมาให้ท่องแทน สำหรับบทรองที่รวบรวมนำมาจัดพิมพ์นี้ ได้คัดเลือกมาให้เพียงตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูในการเลือกบทรองในโรงเรียนของตนเอง ตัวอย่างบทรองได้คัดเลือกจากเพลงพื้นบ้านของภาคต่างๆซึ่งมีผู้รวบรวมไว้ และจากบทกวีนิพนธ์ร่วมสมัยของกวีผู้มีผลงานที่ได้รับการยกย่องจากองค์กรต่างๆ เช่น ศิลปินแห่งชาติ กวีซีไรท์ ฯลฯ รูปแบบการประพันธ์ของบทอาขยานมีความหลากหลายเหมาะกับวัยของผู้เรียนตามระดับชั้น เช่น ในระดับประถมศึกษาจะเป็นกลอนสี่ กลอนหก และกลอนแปด กาพย์ยานี กาพย์ฉกั และกาพย์สุรางคนางค์ ส่วนระดับมัธยมศึกษาจะเป็นโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย ลิลิต ฯลฯ

ช่วงเวลาในการท่องเที่ยวอาชยาน ครูสามารถพิจารณาตามความเหมาะสม และควรจัดเวลาให้ท่องเที่ยวพร้อมกันทั้งชั้น เพื่อว่านักเรียนจะได้สัมผัสอีกมิติหนึ่งของภาษา คือนักเรียนแต่ละคนจะได้ฝึกการใช้ท่วงท่าของการขับพร้อมๆกับนักเรียนคนอื่น ครูอาจสอนให้นักเรียนขับเป็นทำนองเพลงไทยด้วยก็ได้ เช่น นางนาค เทพทอง จำปาทองเทศ ฯลฯ ตามความเหมาะสม

ในการให้นักเรียนท่องเที่ยวอาชยาน ครูจำเป็นต้องบอกจุดประสงค์ของการท่องเที่ยวว่ามุ่งให้นักเรียนรู้คุณค่าและซาบซึ้งในความไพเราะของบทร้อยกรอง เป็นพื้นฐานของการแต่งคำประพันธ์ เป็นสื่อถ่ายทอดคตินิยมและข้อคิดที่เป็นประโยชน์สำหรับเยาวชน รวมทั้งเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางวัฒนธรรมของคนในชาติ ในฐานะรากร่วมทางวัฒนธรรม

กรมวิชาการขอขอบคุณคณะกรรมการผู้คัดเลือกบทอาชยานซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งผู้ให้ความร่วมมือที่ทำให้การคัดเลือกบทอาชยานสำเร็จลงด้วยดี เป็นคุณประโยชน์ต่อนักเรียนทั้งในความรู้และในความงดงามแห่งจิตใจ

(นายอำรุง จันทวานิช)

รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมวิชาการ

๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๒

สารบัญ

หน้า

แนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนบทอาขยานภาษาไทย	ก
รายการบทอาขยานบทหลัก ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จ
รายการบทอาขยานบทหลัก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	ข
รายการตัวอย่างบทอาขยานบทรอง ระดับมัธยมศึกษา	ฎ
บทอาขยานบทหลัก ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

นิคมพจน์ กาพย์ห่อโคลง	๑
รามเกียรติ์	๒
สัทวา	๔
บุพการี	๕

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

พระสุริโยทัยชาติคอช้าง	๖
บทเสภาสามัคคีเสวก	๗
วัฒนธรรม	๘
พระอภัยมณี	๙

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ขุนช้างขุนแผน	๑๑
โคลงโลกนิติ	๑๓
จาก นิราศนรินทร์	๑๔

บทอาขยานบทหลัก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

๑๕

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

นิราศพระบาท

๑๗

ธรรมาธรรมะสงคราม

๑๘

สวรรค์ชั้นกวี

๒๐

อิเหนา

๒๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร

๒๒

ยามมีด

๒๕

ลิลิตตะเลงพ่าย

๒๖

นมัสการอาจริยคุณ

๒๗

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

กาพย์เห่เรือ

๒๘

มงคลสูตรคำฉันท์

๓๐

วารัตริยางค์

๓๒

ขุนช้างขุนแผน

๓๓

ตัวอย่างบทอาขยานบทกรอง ระดับมัธยมศึกษา

คำวภาสิต	๓๕
โคลงกระทู้ภาสิต	๓๗
ณ ยามสายัณห์	๓๘
ดอกไม้จะบาน	๓๙
นมัสการพระพุทธคุณ	๔๐
นมัสการพระธรรมคุณ	๔๑
นมัสการพระสงฆ์คุณ	๔๒
บททำรำเบื้องต้น	๔๓
ฝั่งทะเลตะวันตก	๔๔
วรรณกรรมคำสอนอีสาน	๔๕
ไหมแท้ที่แม่ทอ	๔๖
อยู่เพื่ออะไร ?	๔๗

แนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน บทอาชยานภาษาไทย

นิยามและความเป็นมา

นิยาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๒๕ ให้นิยามคำ “อาชยาน” ไว้ว่า บทท่องจำ การเล่า การบอก การสวด เรื่อง นิทาน

อาชยาน อ่านออกเสียงได้สองอย่างคือ อา-ชะ-หฺยาน หรือ อา-ชะ-ยาน

ความเป็นมา การท่องอาชยานในระยะแรก (พ.ศ. ๒๔๗๗-๒๔๗๘) เป็นการท่องจำหรือยกรองที่ถือว่าไพเราะ ซึ่งตัดตอนมาจากหนังสือวรรณคดี โดยนำมาให้ท่องประมาณ ๓-๔ หน้า และมีการท่องบทอาชยานติดต่อกันเรื่อยมา การท่องบทอาชยานจะใช้เวลาก่อนเลิกเรียนตอนเย็นเล็กน้อย และให้นักเรียนท่องพร้อมๆกันทั้งห้อง แต่เมื่อมีการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ จนถึงหลักสูตรฉบับปรับปรุง พุทธศักราช ๒๕๓๓ ในหลักสูตรทุกหลักสูตรที่กล่าวมานั้นมิได้ระบุให้ชัดเจนเกี่ยวกับการให้ท่องบทอาชยาน จึงเป็นสาเหตุให้การท่องบทอาชยานเริ่มจางหายไปจากสถานศึกษาบางแห่ง จนถึงปีพุทธศักราช

๒๕๓๘ จึงได้มีการกำหนดให้ห้องบทธาขยานในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ก็ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร

กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายกำหนดให้มีการห้องบทธาขยานอย่างจริงจังในสถานศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษาพุทธศักราช ๒๕๔๒ เป็นต้นไป ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสมองจำบทร้อยกรองที่มีความไพเราะ ให้คติสอนใจ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้ง เห็นความงดงามของภาษา และเห็นคุณค่าของภาษาและวรรณคดีไทย ที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ ที่ควรค่าแก่การรักษาและสืบสานให้คงอยู่ตลอดไป รวมทั้งยังช่วยกล่อมเกลাজิตใจที่นำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ดีงามอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการห้องบทธาขยาน

๑. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของภาษาไทย และให้ซาบซึ้งในความไพเราะของบทร้อยกรอง
๒. เพื่อเป็นพื้นฐานในการแต่งคำประพันธ์
๓. เพื่อให้เป็นสื่อในการถ่ายทอดคุณธรรม คติธรรม และข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่เยาวชน
๔. เพื่อส่งเสริมให้มีจิตสำนึกทางวัฒนธรรมของคนในชาติ ในฐานะ “รากร่วมทางวัฒนธรรม”

บทอาชยานที่กำหนดให้ท่องจำ

บทอาชยานที่จะให้นักเรียนท่องจำนั้น แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ บทอาชยานที่เป็นบทหลัก บทรอง และบทเลือกอิสระ

บทหลัก หมายถึง บทอาชยานที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดให้นักเรียนท่องจำ เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศ โดยให้ท่องจำทุกชั้น ทุกภาคเรียน ตามรายการบทอาชยานบทหลักหน้า จ-ญ

บทรอง หมายถึง บทอาชยานที่ครูผู้สอนหรือสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดให้นักเรียนท่องจำ เสริมจากบทอาชยานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (บทหลัก) เป็นบทร้อยกรองที่มีลักษณะตรงตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกบทอาชยาน อาจเป็นบทร้อยกรองที่แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก คำวชอ ผญา เพลงขาน้อง เพลงร้องเรือ บทกวีร่วมสมัยที่มีคุณค่า ฯลฯ โดยกำหนดให้ท่องจำภาคเรียนละ ๑ บท เป็นอย่างน้อย

บทเลือกอิสระ หมายถึง บทอาชยานที่นักเรียนแต่ละคนชื่นชอบและเลือกสรรมาท่องเองด้วยความสมัครใจ โดยความเห็นชอบของครูผู้สอนหรือสถานศึกษา อาจเป็นบทร้อยกรองที่มีผู้แต่งไว้หรือเป็นบทร้อยกรองที่นักเรียนแต่งขึ้นเอง หรือผู้ปกครองเป็นผู้แต่งขึ้นก็ได้ แต่ต้องบอกได้ว่ามีเหตุผลอย่างไรจึงได้เลือกบทร้อยกรองนั้นๆ มาท่องจำเป็นบทอาชยานของตนเอง

เกณฑ์การคัดเลือกบทอาชยานบทรงและบทเลือกอิสระ

ในการคัดเลือกบทอาชยานควรพิจารณาบทร้อยกรอง
ที่มีลักษณะดังนี้

- ๑) มีเนื้อหา ความยากง่ายเหมาะสมกับวัย
- ๒) มีความยาวพอเหมาะพอควร
- ๓) มีคุณธรรม คติธรรม ให้แนวทางการดำเนินชีวิตที่
ดีงาม
- ๔) มีสุนทรีรสทางภาษา
- ๕) มีความถูกต้องตามฉันทลักษณ์
- ๖) มีรูปแบบที่หลากหลาย

รายการบทอาขยานบทหลัก ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

นิคมพจน์ กาพย์ห่อโคลง พระยาอุปกิตศิลปสาร

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๑ หน้า ๘๐ (ทั้งหมด)

รามเกียรติ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๑ หน้า ๘๑

ตั้งแต่ “ไฉ่ว้าสมเด็จพระเชษฐา” ถึง “ตั้งว่าจะสิ้นสมประดีฯ”

และตอน ตีกลอินทรชิต ตั้งแต่ “บุษเอยบุษบกแก้ว” ถึง “เร็วคล้ายรีบ
เคลื่อนเลื่อนลอยมา”*

สักวา พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงบดินทรไพศาลโสภณ

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๑ หน้า ๑๖๔

(เฉพาะบทที่ขึ้นต้นว่า “สักวาหวานอื่นมีหมื่นแสน”)

บุพการี อังคาร กัลยาณพงศ์

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๑ หน้า ๑๗๐ (ทั้งหมด)

*อยู่นอกหนังสือเรียน ในการพิมพ์หนังสือเรียนภาษาไทยครั้งต่อไป
กรมวิชาการจะจัดพิมพ์ไว้ท้ายเล่ม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

พระสุริโยทัยชาดคอช้าง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๒ หน้า ๑๓๖ (๔ บท)

บทเสภาสามัคคีเสวก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๒ หน้า ๑๔๑ (๖ บท)

วัฒนธรรม หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
 ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๒ หน้า ๑๔๔
 (ทั้งหมด)

พระอภัยมณี พระสุนทรโวหาร (ภู่)
 ตอน อุศเรนตีเมืองผลึก ตั้งแต่ “สงสารสุดอุศเรนเมื่อรู้สึก” ถึง
 “เชิญภิปรายโปรดตรัสสัตย์สัญญา”^{*}
 และตอน พระอภัยมณีตีเมืองใหม่ ตั้งแต่ “วิเวกหวีดกวีตเสียง
 สำเนียงสนั่น” ถึง “จะอาวรณ์อ้างว้างอยู่วังเวง”^{*}

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ขุนช้างขุนแผน ฉบับหอสมุดแห่งชาติ

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๓ หน้า ๔๖
ตั้งแต่ “เจ้าพลายงามความแสนสงสารแม่” ถึง “ไอ้เปล่าตาต่างสะอื้น
ย็นตะลึงๆ”

และใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๓ หน้า ๕๑-๕๒
ตั้งแต่ “ความนั้นขุนแผนแสนสภาพ” ถึง “ได้ป้องกันกายาข้างหน้าไปๆ”

โคลงโลกนิติ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๓
รวม ๕ บท ได้แก่ บทที่ขึ้นต้นว่า

นาศิมิพิษเพียง	สุวิโย	(หน้า ๖๖)
พระสมุทรสุดลึกล้ำ	ถนนา	(หน้า ๖๘)
เจ็ดวันเว้นติดซ่อม	ดนตรี	(หน้า ๖๙)
ก้านบัวบอกลึกตื้น	ชลธาร	(หน้า ๗๐)
เพื่อนกิน สันทวิทย์แล้ว	แทงหนี่	(หน้า ๗๑)

จาก นิราศนรินทร์ นายนรินทร์ธิเบศร์ (อิน)

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๓ หน้า ๑๑๒ (ทั้งหมด)

รายการบทความฉบับหลัก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

นิราศพระบาท สุนทรภู่

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๑ หน้า ๑๔๔
ตั้งแต่ “พื้นผนังหลังบัวที่ฐานบัลลังก์” ถึง “ฟุ้งกระจายรื้นรื้นทั้งห้องทอง”

ธรรมาธรรมะสงคราม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย

ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๒ หน้า ๑๔๔-๑๔๕

ตั้งแต่ “ดูก่อนนิกรชน” ถึง “ครย้อมจะหรรษา”

สวรรค์ชั้นกวี พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๒ หน้า ๒๒๗
(ทั้งหมด)

อิเหนา พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ตอน สังคามาระตาแต่งถ้ำ

ตั้งแต่ “พระเสด็จลดเสียวเที่ยวชม” ถึง “เหมือนจะอย่างวางว้างเวียนวง”*

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๓

หน้า ๑๔๐-๑๔๑

ตั้งแต่ “โส โพรสตุโด ปางนั้นสมเด็จพระบรมโพธิสัตว์” ถึง

“ตั้งแต่จะเขยชมพระปิยบุตรทานบารมี แห่งหน่อพระชินศรีเจ้านั้นแล”

ยามมิด (ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง)

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๓

หน้า ๒๑๕ (ทั้งหมด)

ลิลิตตะเลงพ่าย สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๔ หน้า ๑๔๒

ตั้งแต่บทที่ขึ้นต้นว่า “เบื้องนั้นนฤนาถผู้ สยามินทร์”

ถึงบทที่จบว่า “วายชีวาคม์สุดสิ้น สู่ฟ้าเสวยสวรรค์”

นมัสการอาจารย์คุณ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๔ หน้า ๒๕๐

(ทั้งหมด)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

กาพย์เห่เรือ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศฯ

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณลักษณะวิจารณ์ เล่ม ๑

หน้า ๑๕๑-๑๕๒

ตั้งแต่ “ปางเสด็จประเวศด้าว ชลาลัย” ถึง “เหิมทีนขึ้นกระมล ยลมัจฉา
สารพณมี”

มงคลสูตรคำฉันท์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณลักษณะวิจารณ์ เล่ม ๑ หน้า ๒๐๓

ตั้งแต่บทที่ขึ้นต้นว่า “หนึ่งคือบ่คบพาล เพราะจะพาประพฤติดี”

ถึงบทที่ขึ้นต้นว่า “การงานกระทำไป บมียุ่งและสับสน”

วาริคุริยางค์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณลักษณะวิจารณ์ เล่ม ๒

หน้า ๒๔๓-๒๔๔

ตั้งแต่ “จงหยุดชมชื่นใจในใจเกิด” ถึง “และชื่นเชยกับชีวิตทุกทิศทาง”

ขุนช้างขุนแผน ฉบับหอสมุดแห่งชาติ

ตอน ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง

ตั้งแต่ “โจนลงกลางชานวันดอกไม้” ถึง “ถัดนั้นย่างเยื้องชำเลืองมา”*

รายการตัวอย่างบทอาชยานบทรอง ระดับมัธยมศึกษา

๑. คำวาทษิต	พระครูชัยศีลวิมล
	จาก ล้านนาภาษิต รวบรวมโดย ยุทธ เดชะคำณ
๒. โคลงกระทู้สุภาษิต	หลวงพัฒน์พงษ์ภักดี (ทิม สุขยางค์)
๓. ณ ยามสายันท์	สุภาว ผลชีวิน
	จาก วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๓
๔. ดอกไม้จะบาน	จิระนันท์ พิตรปรีชา
๕. นมัสการพระพุทธคุณ	} พระยาตรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)
๖. นมัสการพระธรรมคุณ	
๗. นมัสการพระสังฆคุณ	
	จาก วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๔
๘. บททำรำเบื่องตัน	ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช
	สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช
๙. ผิ่งทะเลตะวันตก	พนม นันทพฤกษ์
๑๐. วรรณกรรมคำสอนอีสาน	กาพย์ปู่สอนหลาน
๑๑. ไหมแท้ที่แม่ทอ	ไพโรจน์ทร์ ขาวงาม
๑๒. อยู่เพื่ออะไร ?	อุษเชนี

หมายเหตุ นอกจากรายการตัวอย่างบทรองทั้ง ๑๒ บทแล้ว โรงเรียนอาจเลือกตอนที่น่าสนใจ จากหนังสือ เขียนแผ่นดิน ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่กล่าวถึงสถานที่ในจังหวัดที่นักเรียนมีภูมิสำเนาอยู่ก็ได้

บทอาขยานบทหลัก
ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น

อย่า นิยมสิ่งร้ายชอบ	ชมชั่ว
เห็น สนุกทุกข์ถึงตัว	จึงรู้
กง จักรว่าดอกบัว	บอกรับ เร็วแฉ
จักร พัดเศียรร้องอู้	จึงรู้ผิดตน
อย่า นิยมสิ่งทุกข์	เห็น สนุกกลับทุกข์ทน
กง จักรว่าบัวจน	จักร พัดตนจึงรู้ตัว
ว่า โอ้เรานี้ชั่ว	ชอบกรรม ชั่วนา
เป็น อกตัญญูทำ	โทษไว้
ดอก บัวยั่วเนตรนำ	นึกชอบ
บัว กลับเป็นจักรได้	ตั้งนี้กรรมสนอง
ว่า โอ้ตัวเรานั้น	เป็น อกตัญญูมัวหมอง
ดอก บัวยั่วจิตจอง	บัว ผิดปองเป็นจักรไป

จาก นิคมพจน์ กาพย์ห่อโคลง
ของ พระยาอุปถดิลปสาร
ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๘๐

โอ้ว่าสมเด็จพระเชษฐา
ได้ยากลำบากด้วยกัน
ทศพิศตรัมณลักพีนางไป
แต่พี่น้องสองคนทรมาน
จนได้โยธาพลากร
ยกข้ามมหาชลธิ
ยังมีทันจะได้รณรงค์
ควรฤพวกพาลชาณุกรณ์
ปานนี้พระจอมมงกุฎเกิด
มันจะทำลำบากตรากไว้
แม้พระหริรักษ์จักรแก้ว
น้องจะอยู่ไปโยให้ทรมาน
ให้พันอภัยสอดสู
ร่ำพลางแสนโคกโคก
เราจากพาราเขตชั้นด
ที่ในอารัญกันดาร
ไว้ในลงการาฐาน
ตามมาจะผลาญอสู
วานรทั้งสองบุรีศรี
จะต่อตีแก้แค้นแทนมัน
ปราบพงศ์ราพณ์ร้ายโมหันธ
มาลอบลักทรงธรรมพาไป
จะแสนทุกข์แสนทเวชเป็นไฉน
ฤจะฆ่าฟันให้บรรลัยลาญ
ล่วงแล้วสุดสิ้นสังขาร
จะวายปราณตามเสด็จไปเมืองฟ้า
แก่หมู่ใดรโลกถ้วนหน้า
ดังว่าจะสิ้นสมประดี ฯ

ฯ ๑๔ คำ ฯ

จาก รามเกียรติ์ ตอน ตีกลไวยราพ
พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๕๑

บุษเอยบุษบกแก้ว	สีแวแสงวับฉายฉาน
ห้ายอดเห็นเยี่ยมเทียมวิมาน	แก้วประพาพกาบเพชรสลักกัน
ชั้นเหมซ่อห้อยลั่นพลอยบุษย์	บัลลังก์ครุฑลายเครือกระหนกคั่น
ภาพรายพื้นรูปเทวัญ	คนธรรพ์คั่นเทพกนิษฐ
เลื่อนเมฆลอยมาในอากาศ	อำไพโอภาสประภัสสร
ไขแสงแข่งสีศศิธร	อัมพรเอี่ยมพื้นโพยมพราย
ตั้งพระจันทร์เดินจรส่องดวง	แลเจิดลอยช่วงจรัสฉาย
ดาวกลาดดาษเคลื่อนเรียงราย	เร็วคล้ายรีบเคลื่อนเลื่อนลอยมา

จาก รามเกียรติ์ ตอน ตีกรอินทรชิต

พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

สักวาหวานอื่นมีหมื่นแสน
ไม่เหมือนมั่นพจมานที่หวานหอม
กลืนประเทียบเปรียบดวงพวงพะยอม
อาจจะน้อมจิตโน้มด้วยโลมลม
มั่นล่อลามหยามหยาบไม่ปลาบปลื้ม
ตั้งดูต้อมบอระเพ็ดต้องเข็ดขม
ผู้ดีไพร่ไม่ประกอบชอบอารมณ์
ใครฟังลมเมินหน้าระอาเอ๋ย

จาก สักวา

พระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงบดินทรไพศาลโสภณ
ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๖๕

๑ ใครแทนพ่อแม่ได้

คือคุณจันทร์สุรีย์ศรี
 สันทานทั่วปฐพี
 หมอม่่มิ่งขวัญซ่อนหน้า

๑ พ่อแม่เสมอพระเจ้า

ลูกนึ่งน่อมมิ่งขวัญ
 น้ำตาต่างรสสุคันธ์
 หอมค่าน้ำใจไซ้

๑ ถึงตายเกิดใหม่ซ้ำ

คุณพ่อแม่ทั้งสอง
 น่านมที่ลูกรอง
 หวานใหม่ในชาติหน้า

๑ รอยเท้าพ่อแม่ได้

เพียงแค่ฝุ่นธุลีผง
 กราบรอยท่านมิ่งมง-
 กายสิทธิ์ใส่เกล้าไว้

ไปมี เลยท่าน

สว่างหล้า
 มีดหม่น
 นิ่งน้ำตาไหล ฯ
 บนสวรรค์
 กราบไหว้
 อบว่า หอมฤ
 ท่านให้หมดเสมอ ฯ
 โฉนสนอง
 สังกฟ้า
 ดุดดิม
 ก็หล้าฤสลาย ฯ
 เขยิบบลง ไฉแล
 คำไว้
 คลอ จอณา
 เพื่อให้ขวัญขลัง ฯ

จาก บุพการี

ของ อังคาร กัลยาณพงศ์

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๑
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๗๐

๑ บังอรอัคเรศผู้
นามพระสุริโยทัย
ทรงเครื่องยุทธพิไชย
เกลี้ยคชาธารคว้าง

๑ พลไกรกองนำเร้า
ช้างพระเจ้าแปรประจัญ
สารทรงชวดเซหมัน
เตลงขับคชไล่ไกล

๑ นงคราญองค์เอกแก้ว
มานมนัสกัตเวที่
เกรงพระราชสามี
ขับคเชนทรเช่นค้ำ

๑ ขุนมอญร่อนง้าวฟาด
ขาดแลงตราบอระ
โอรสรีบกันพระ
สุณชีพไปสุณสิน

พิสมัย ท่านนา
ออกอ้าง
เชนอุป-ราชแ
ควบเข้าชบวนไคล ๙
โรมรัน กันเฮย
คชให้

หลังแล่น เติลิดแ
หวัดท้ายคชาธาร ๙
กระษัตริย์
ยิ่งล้ำ
มลายพระ-ชนม์เฮย
สะอึกสูดัสกร ๙

ฉาดฉะ
หุบดิน
ศพสู นครแ
พจนผู้สรรเสริญ ๙

จาก พระสุริโยทัยขาดคอช้าง
พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๓๖

อันชาติใดไร้ศานติสุขสงบ
ณ ชาตินั้นนรชนไม่สนใจ
แต่ชาติใดรุ่งเรืองเมืองสงบ
ย่อมจำนงศิลปะสง่างาม

อันชาติใดไร้ช่างชำนาญศิลป์
ใครๆ เห็นไม่เป็นที่จำเริญตา
ศิลปกรรมนำใจให้สร้างโคก
จำเริญตาพาใจให้สบาย

แม้ผู้ใดไม่นิยมชมสิ่งงาม
เพราะขาดเครื่องระยับดับรำคาญ
เพราะการช่างนี้สำคัญอันวิเศษ
จึงยกย่องศิลปกรรมนั้นทั่วไป

ต้องมีบรรพชาญรอนหาผ่อนไม่
ในกิจศิลปะวิไลละวางงาม
ว่างการบอริพลอันล้นหลาม
เพื่อร่วมเรื่องระยับประดับประดา
เหมือนนารินไร้โฉมบรรโลมสง่า
เขาจะพากันเย้ยให้อับอาย
ช่วยบรรเทาทุกข์ในโลกให้เหือดหาย
อีกร่างกายก็จะพลอยสุขสำราญ
เมื่อถึงยามเส้าอรุณาสงสาร
โอสโตจะสมานซึ่งดวงใจ
ทุกประเทศนานาทั้งน้อยใหญ่
ศรีวิไลวิลาสดีเป็นศรีเมือง

จาก บทเสภาสามัคคีเสวก

พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๔๑

ในโลกนี้มีอะไรเป็นไทยแท้ ของไทยแน่นั้นหรือคือภาษา
ซึ่งผลิดอกออกผลแต่ต้นมา รวมเรียกว่าวรรณคดีไทย
อนึ่งศิลปงามเด่นเป็นของชาติ เช่นปราสาทปรางค์ทองอันผ่องใส
อีกคนตรีร่ำรวยลวดลายไทย อดโลกได้ไทยแท้อย่างแน่นอน
และอย่าลืมจิตใจแบบไทยแท้ เชื้อพ่อแม่พึงธรรมคำสั่งสอน
กำเนิดธรรมจริยาเป็นอาภรณ์ ประชากรโลกเห็นเราเป็นไทย
แล้วยังมีประเพณีมีระเบียบ ซึ่งไม่มีที่เปรียบในชาติไหน
เป็นของร่วมรวมไทยให้คงไทย นี่แหละประโยชน์ในประเพณี
ได้รู้เช่นเห็นชัดสมบัติชาติ เหลือประหลาดล้วนเห็นเป็นศักดิ์ศรี
ล้วนไทยแท้ไทยแท้ไทยเรามี สิ่งเหล่านี้คือวัฒนธรรม

จาก วัฒนธรรม

ของ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ หน้า ๑๔๔

สงสารสุดอุเรนเมื่อรู้สึก
 พอเห็นองค์พระอภัยยิ่งให้อาย
 คลำพระแสงแฝงองค์ที่ทรงเหน็บ
 ให้อัดอั้นตันตึงตะลึงตะไล
 จึงสุนทรอ่อนหวานชาญฉลาด
 เมื่อแรกเริ่มเดิมก็ได้เป็นไมตรี
 มาขัดข้องหมองหมางเพราะนางหนึ่ง
 อันวิสัยในพิภพแมนับกัน
 ซึ่งครั้งนี้พี่พาเจ้ามาไว้
 ให้น้องหายคลายเคืองเรื่องธุระ
 ทั้งกำปั่นบรรดาโยธาทัพ
 ทั้งสองข้างอยู่ตามความสบาย

ทรวงสะทีกแทบจะแยกแตกสลาย
 จะใคร่ตายเสียให้พ้นก็จิตใจ
 เขาก็เก็บเสียเมื่อพบสลบไสล
 พระอภัยพิศดูก็รู้ที่
 เราเหมือนญาติกันดอกน้องอย่าหมองศรี
 เจ้ากับพี่เล่าก็รักกันหนักครั้น
 จนได้ถึงรบสู้เป็นคู่ขัน
 ก็หมายมั่นจะใคร่ได้ชัยชนะ
 หวังจะได้สนทนาวินาสะ
 แล้วก็จะรักกันจนวันตาย
 จะคืนกลับให้ไปเหมือนใจหมาย
 เชิญภิปรายโปรดตรัสสัตย์สัญญา

จาก พระอภัยมณี ตอน อุเรนตีเมืองหลัก
 ของ พระสุนทรโวหาร (ภู่)

วิเวกหวีดกรีดเสียงสำเนียงสนั่น คนขยับยืนชิงตะลึงหลง
ให้หวิววาบซาบทรงต่าง่วงงง ลืมณรงค์รับสู้เจียหุพัง
พระไทยหวนครวญเพลงวังเวงจิต ให้คนคิดถึงถิ่นถวิลหวัง
ว่าจากเรือนเหมือนนกมาจากรัง อยู่ข้างหลังก็จะแลชะงักคอย
ถึงยามคำย่าฆ้องจะร้องให้ ว่าพิไรัญจวนหวนละห้อย
ไ้อยามตึกดาวเคลื่อนเดือนก็คล้อย น้ำค้างย้อยเย็นน้ำที่อัมพร
หนาวอารมณ์โลมเรื่อยเรื่อยเรื่อยขึ้น ระรวยรินรินรินกลั่นเกสร
แสนสงสารบ้านเรือนเพื่อนที่นอน จะอาวรณ์อ้างว้างอยู่วังเวง

จาก พระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีตีเมืองใหม่
ของ พระสุนทรโวหาร (ภู่)

เจ้าพยายงามความแสนสงสารแม่
แล้วกราบกรานมารดาด้วยอาลัย
แต่ครั้งนี้มีกรรมจะจำจาก
เที่ยวหาพ่อขอให้ปะเดชะบุญ
แม่รักลูกลูกก็รู้ยู่ว่รัก
จะกินนอนวนว่าเมตตาเดือน
แม่วันทองของลูกจงกลับบ้าน
จะก้มหน้าลาไปมิได้กลัว

นางกอดจูบลูบหลังแล้วสั่งสอน
พ่อไปตีศรีสวัสดิ์ก่าจักภัย
ลูกผู้ชายสายมือนั้นคือยศ
แล้วพาลูกออกมาข้างท่าเกวียน
ลูกก็แลดูแม่แม่ดูลูก
สะอื้นร่ำอาลัยด้วยอาลัย
เหลียวหลังยังเห็นแม่แลแขน
แต่เหลียวเหลียวเลี้ยวลับวับวิญญาน

ข้าเลื่องแลดูหน้าน้ำตาไหล
ลูกเติบโตคงจะมาหาแม่คุณ
ต้องพลัดพรากแม่ไปเพราะอายุชน
ไม่ลืมคุณมารดาจะมาเยือน
คนอื่นสักหมื่นแสนไม่แมนเหมือน
จะจากเรือนร้างแม่ไปแต่ตัว
เขาจะพาลว่ารุ่นแม่ทูนหัว
เมื่อยามัวหมองนักรงหักใจ
อำนวยพรพลาญน้อยละห้อยให้
จนเติบโตยังยวดไต่บวชเรียน
เจ้าจอตส่าห์ทำสมาธิสมาธิ
จะจากเจียนใจซาตอนดึก
ต่างพันผูกเพียงว่าเลือดตาไหล
แล้วแข็งใจจากนางตามทางมา
แมก้เห็นลูกน้อยละห้อยหา
ไ้อ่ปล้ำตาต่างสะอื้นย่นตะลึงฯ

จาก ขุนช้างขุนแผน ตอน พลายงามพบพ่อ
ฉบับหอสมุดแห่งชาติ
ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๓
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หน้า ๔๖

ครานั้นขุนแผนแสนสุภาพ
ลูกเห็นแต่แม่คุณค่อยอุ้มใจ
อันตำรับตำราสารพัด
ถ้าลืมหลงตรงไหนไขออกดู
แล้วลบหลังสั่งความพลายงามน้อย
รูสิ่งไรก็ไม่สู้วิชา
เรายากแล้วแก้วตาอย่าประมาท
ทุกวันนี้มีแต่ยาขี้การณ
จงนึกว่าย่าเหมือนกับแม่พ่อ
อันพ่อนี้มิได้อยู่ใกล้เคียง
พลางกอดพลายงามแอบไว้แนบอก
ไฉนกรรมทำไว้แต่ไรมา
มาหาพ่อพ่อไม่มีสิ่งไรผูก
อยู่หอกปืนยิงยิงคงกระพัน

กัมกราบมารดาหน้าตาไหล
ช่วยสอนให้พลายงามเรียนความรู้
ลูกเก็บจัดแจงไว้ที่ในตู้
ทั้งของครูของพ่อต่อกันมา
เจ้าจงค่อยรำเรียนเขียนคาถา
ไปเบื้องหน้าเติบโตใหญ่จะให้คุณ
ทั้งสิ้นญาติสิ้นเชื้อจะเกื้อหนุน
พ่อพึงบุญเกิดลูกได้ปลุกเลี้ยง
ถึงคำทอเท่าโรยยาใต้เตียง
ไม่ได้เลี้ยงลูกแล้วนะแก้วตา
น้ำตาตกพร่างพรายทั้งซ้ายขวา
พอเห็นหน้าลูกแล้วจะแคล้วกัน
ยังแต่ลูกประคำจะทำขวัญ
ได้ป้องกันกายาข้างหน้าไปฯ

จาก ขุนช้างขุนแผน ตอน พลายงามพบพ่อ
ฉบับหอสมุดแห่งชาติ
ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๓
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หน้า ๔๑-๔๒

นาคีมีพิษเพียง
เลียบบ่ทำเดโช
พิษน้อยหยิ่งโยโส
ชูแต่หางเองอ้า

พระสมุทรสุดลึกกลัน
สายดั่งทิ้งทอดมา
เขาสูงอาจวิตวา
จิตมนุษย์นี้ไซ้

เจ็ดวันเว้นดัดซ่อม
อักษรห้าววันหนึ
สามวันจากนารี
วันหนึ่งเว้นล้างหน้า

ก้านบัวบอกกลัดคืน
มรรยาทล่อสันดาน
โฉดฉลาดเพราะคำชวน
หย่อมญ่าเหี่ยวแห้งเรือ

เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว
หาง่าย หลายหมื่นมี
เพื่อนตาย ถ้ายแทนชี-
หายาก ฝากผีไ้

สุริโย
แซมชำ
แมลงป่อง
อวดอ้างฤทธิ์

คณนา
หยิ่งได้
กำหนด
ยากแท้หยิ่งถึง

ดนตรี
เน้นซ้ำ
เป็นอื่น
อับเศร้าศรีหมอง

ชลธาร
ชาติเชื้อ
ควรทราบ
บอกร้ายแสงดิน

แห่งหนึ
มากได้
วาอาตม์
ยากแท้จักหา

จาก โคลงโลกนิติ

พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร
ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๓
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หน้า ๖๖, ๖๘, ๖๙, ๗๐, ๗๑

อยุธยาขลุ่ยแล้ว
สิงหาสน์ปรางค์รัตนบรร-
บุญเพรงพระหากสรรค์
บึงอบายเบิกฟ้า

เรื่องเรื่องไตรรัตน์พัน
รินรสพระธรรมแสง
เจติยระตะแซง
ยลยั้งแสงแก้วแก้ว

โฉมควรจักฝากฟ้า
เกรงเทพไทรณินทร์
ฝากลมเลื่อนโฉมบิน
ลมจะชายชักช้า

จากมามาลัวล้ำ
บางยี่เรือราพลง
เรือแฝงช่วยพานาง
บางบับรับคำคล้อง

เอียงอกเทออกอ้าง
เมรุขุบสมุทรดินลง
อากาศจักจางผจง
โฉมแม่หยาดฟ้าแย้ม

ลอบสวรงค์ ลงญา
เจ็ดหล้า
ศาสน์รัง- เรื่องแซ
ฝักพินใจเมือง

พันแสง
คำเข้า
เสียดยอด
แก่นหล้าหลากสวรงค์

ฤาติน ดีฤา
ลอบกล้า
บนเล่า นะแม่
ชอกเนื้อเรียมสงวน

ลำบาง
พื้พริ้ง
เมี่ยงมาน มานา
คล้าวน้ำตาคลอ

อวดองค์ อรเอย
เลขแต่้ม
จารึก พอฤา
อยู่ร้อนฤาเห็น

จาก จากนิราศนรินทร์

ของ นายนรินทร์เบศวร์ (อิน)

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๓
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หน้า ๑๑๒

บทอาขยานบทหลัก
ระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย

พื้นผนังหลังบัวที่ฐานบัวมี
หยิกขยุ้มกุ่มวาสุกรีก้า
ใบระกาหน้าบันบนชั้นมุข
คูดอดเยียมเทียมยอดดุษุณธร
นาคสะดุ้งรุงรังกระดิ่งห้อย
เสียงประสาณกั้งสดาลกระดิ่งดั่ง

บานทวารลานแลลั่นลายมุก
เป็นนาคครุฑยุคเหนียวในเครือวัลย์
สิงโตอัดกัฏก้านกระหนกเกี่ยว
ชมพูปานกอดก้านกนกกรม
รูปนารายณ์ทรงขี่ครุฑาเหิน
รูปอมรกรก้าพระธำรงค์
ผนังในคูตีสั่งด้าน
จำเพาะมีสี่ด้านทวารบัง
มณฑปน้อยสวมรอยพระบาทนั้น
เพดานดาดลาดลั่นกระจงงาม
ดาข่ายแก้วปึกกรองเป็นกรวยห้อย
หอมคันรูปเทียนตรลบอช้อยบอขาย

เป็นครุฑอดบินเหยียบบงุชงศ์ขำยา
กินนรรำรวยเทพประนมกร
สุวรรณเสกเลื่อมแก้วประภัสสร
กระจงช่อนแซมใบระกาบัง
ใบโพธิ์ร้อยระเรงอยู่แห่งหงษ์
วิเวกว้างเวงในหัวใจรัน
นำสนุกในกระหนกคุดมกผัน
รูปยักษ์ยืนยืนกอดกระบองกุ่ม
เทพเหนียวเครือกระหวัดหัดดุษุณ
สุครีพกุ่มขรรค์เงื้อในเครือวง
พรหมเจริญเสด็จยั้งบัลลังก์หงส์
เสด็จทรงคชสารในบานบัง
โอพาอาหารทองทาผาผนัง
ที่พื้นนั่งดาดด้วยแผ่นเงินงาม
ลั่นสุวรรณแจ่มแจ้งแสงอร่าม
พระเพลิงพลามพรั่งพรั่งสว่างพราย
ระย้าย้อยแวววามอร่ามฉาย
ฟุ้งกระจายรื่นรื่นทั้งห้องทอง

จาก นิราศพระบาท

ของ สุนทรภู่

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ หน้า ๑๘๘

๑๑ ดูก่อนนิกรชน
ทั้งสิบประการจำ
การฆ่าประดาสัตว์
อันว่าดวงชีวิ
ถือเอาซึ่งทรัพย์สิน
เขานั้นเสียดายยอม
การล่วงประเวณี
ของชายผู้อื่นลา-
กล่าวปดและลดเลี้ยว
ยอมจะเป็นสิ่งชวน
ส่อเสียดเพราะเกลียดชัง
เสื่อมยศและลดไม-
พูดหยาบกระທคน
เจรจากับเขาร้าย
พูดจาที่เพ้อเจ้อ
ทำตนให้เป็นที
มุงใจและใฝ่ทรัพย์-
ทำให้ผู้อื่นพา

อกุศลกรรม
และละเว้นอย่าเห็นดี
ฤประโยชน์บ่พึงมี
ยอมเป็นสิ่งที่ควรถนอม
อันเจ้าของมิยินยอม
จิตตะซึ่งเป็นหนักหนา
ณ บุตรีและภรรยา
มกกิจบับังควร
พจนามิรู้สงวน
นรชังเป็นพันไป
บมิยังประโยชน์ใด
ดริระหว่างคณาสลาย
ก็ต้องทนซึ่งหยาบคาย
ฤว่าเขาจะตอบดี
วจะสาระบมิ
นรชนเขานินทา
ยะด้วยโลภะเจตนา
กันตำหนิมีรู้หาย

อีกความพยายาม
ก่อเวรบุรีร้าย
เชื้อผิดและเห็นผิด
เศร้าหมองมีผองผา-
ละสิ่งอกุศล
เหมาะยิ่งทั้งหญิงชาย
จงมุ่งบำเพ็ญมา-
บำรุงบิตามาร-
ใครทำจะนี้ไซ้
เนานานสราญสุข
ยศใหญ่จักมาถึง
เป็นนิจจะนิรัน-

มนะมุ่งจำนงร้าย
ฤจะพ้นซึ่งเวรา
สิจจะนิจจะเสื่อมพา
สุกะวันฤดีสบาย
สิกมลจะพึงหมาย
สุจริต ณ ไตรทวาร
ตูปิตุปัญฐานการ
ตรให้เสวยสุข
ก็จะได้นิราศทุกข์
และจะได้ครisleสวรรค
กิตติพึงจะตามทัน
ดรอย่อมจะพรรษา ฯ

จาก ธรรมาธรรมะสงคราม

พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ หน้า ๑๙๔-๑๙๕

๑ สรวงสวรรค์ชั้นกวีจุจิดัน
พริ้งไพเราะเสนาะกรณวันทนา

ผ่องประภัสร์พลอยหาวพราวเวหา
สมสมญาแห่งสวรรค์ชั้นกวี ๙

๑ อัมมอรรถมนัสสถานวิมานมาศ
รัศมีมีเสียงเพียงดนตรี
รเมียรไมโบโบกสุโนคเกาะ
โผด้นนั้นผ่นด้นไปด้นโน้น
เสียงนกร้องคล่องคำลำน่าขับ
โปรยประทีนกลิ่นผกาสุราลัย

อันโอภาศแผ่ผายพรายรังสี
ประทีปที่มรสสะจิงหะโยน
สุดเสนาะเสียงนกซึ่งผกโฉน
จิงหะโจนส่งจับรับกันไป
ดุริยศัพท์สำนึกเมื่อพฤกษ์ไหว
เป็นคลื่นในเวหาศหยาดยินดี ๙

๑ บังคมคัลลัญชุลีกวีเทพ
ณภพโน้นในสวรรค์ชั้นกวี
ไม่มีเวลาวายในภายน่า
เชิดสลับบรรจบทลบอง

ซึ่งสุขเสพลย์สำราญมาณศรี
แลภพนี้ในถ้อยที่ร้อยกรอง
เนาในฟ้าในดินทั้งถิ่นสอง
ซึ่งข้าปองสดุดีกวีเอย ๙

จาก สวรรค์ชั้นกวี

พระนิพนธ์พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ
ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ หน้า ๒๒๗

พระเสด็จลดเลี้ยวเที่ยวชม	มีมโนภิรมย์แจ่มใส
เปลวปล่องทองถ้ำอำไพ	พื้นลาดลาดไปด้วยเงินงาม
เพดานดารากระย้าย้อย	ทองทับประดับพลอยเรือนอร่าม
อจกลับแก้วมณีอัคคีตาม	สว่างวามแวววับจับจินดา
มีชะวากวุ้งเว้งเป็นเชิงชั้น	ล้วนทองคำทำคั่นกันฝา
ฉลกรูปสิงสัตว์นานา	ดูเด่นออกมาเหมือนจริง
ทั้งเนืองนังเป็นเห็นประหลาด	พดกษชาติเหมือนจะไหวไวกิ่ง
อันรูปเสื่อสีห์หมึกะทิง	เหมือนจะอย่างวางวิ้งเวียนวง

จาก อิเหนา ตอน สังคามาระตาแต่งถ้ำ
พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

โส โพริสตุโด ปางนั้นสมเด็จพระบรมโพริสตุว์
ตรัสได้ทรงฟังพระลูกน้อยทรงกันแสงทูลละห้อย
วันนั้น กลั้นพระโศกมิได้ละอายพระทัยแก่เทพดา
ปณณสาลี ปวิสิตวา เสด็จเข้าสู่ภายในพระบรรณศาลา
ชบพระพักตราทรงพระกันแสงสะอื้นให้ ว่าโอ้เจ้าเพื่อน
เชิญใจของพ่อเอ๋ย เจ้าเคยกระทำความไว้เป็นไฉน
จึงมาตกเชิญใจไว้ยากอนาถาให้พราหมณ์ชราว่าง
ร่ายกาจ ตะแกมาทำสีหนาทโผยโผยดี โอเวลา
ปานฉะนี้ก็สาธัณฑ์ คนทั้งหลายเขาเรียกกันกินอาหาร
บ้างก็เล่าโลมลูกหลานให้อาบน้ำแล้วหลับนอน แต่
สองบังอรของพ่อนี้ ใครจะปรานีให้นม น้ำ ก็
จะตรากตรำลำบากใจ ที่ไหนจะเดินได้ด้วยพระบาทเปล่า
ทั้งไอแดดจะแผดเผาให้พุพอง จะชอกช้ำคล้ำเป็น
หนองลงลามไหล สองสุริยวงศ์ตั้งแต่ว่าจะทรงกันแสงให้
สุดอาลัยของพ่อแล้วที่จะติดตาม จะบ่ายหน้าไปหา
พราหมณ์เมื่อยามเย็น เฒ่าจัญไรไหนเลยจะเห็นด้วย
สองเจ้า มีแต่จะรูกเร้ารำรามดี ธิชี่เอ๋ยกระไรเลย

ไม่เกรงขามเราบ้างเมื่อยามจน จะคิดดูบ้างเป็นไร
ว่าลูกทั้งสองคนคู่ชีวาตม์ ยังตั้งใจให้ขาดมิให้เสีย
ประโยชน์ แต่ก่อนโสดข้าสินได้สืบมาถึงสี่ชั่ว ผู้อื่นรู้
ก็เกรงกลัวไม่ทำได้เหมือนพราหมณ์ผู้นี้ วาริชสุเสว
เม สโต เสมือนหนึ่งพรานเบ็ดมาตีปลาที่หน้าไซ
บรรดาปลาจะเข้าไปให้แตกฉาน ตัวเราผู้ทำทาน
เหมือนตัวปลา พระโพธิญาณในภพหน้านั้นคือไซ
ปรารถนาจะเข้าไปจึงยกพระลูกให้เป็นทานบารมี
พระลูกรักทั้งสองศรีดังกระแสน้ำ พราหมณ์ประมาท
หมิ่นมาด่าตี เสมือนกระตุ่มวารีให้ปลาตื่น น้ำพระทัย
ท้าวเธอถอยคืนจากอุเบกษา บังเกิดวิชขามาห่อหุ้ม
พระปัญญานั้นกลัดกลุ้มไปด้วยโมโหให้ลุ่มหลง โทโส
เข้าซ้ำส่งให้บังเกิดวิหิงสาขึ้นทันที ว่าอุเหม! อุเหม!
พราหมณ์ผู้นี้นี้อาจองทะนงหนอ มาตีลูกต่อหน้าพ่อ
ไม่เกรงใจ ธชชีเอ๋ย กูมาอยู่ป่าเปล่าเมื่อไร ทั้งพระขรรค์
ศิลาปี่ชัยก็ถือมา ธนุจาป้ คเหตฺวา ก็ทรงพระแสงธนูศร
กระแสน้ำกับมือ ฆ่าพราหมณ์ผู้นี้เสียเถิดหรือ เธอก็

ฮีดหืออยู่แต่ในพระทัย ภายหลังจึงตั้งจิตพิจารณาใน
พระอริยประเพณีหน่อพุทธางกูร ก็รู้ว่าอาตมะนี่เพิ่มพูน
มหาปุตตบริจาตเจิวสิหว่า เมื่อพระปัญญาบังเกิด
มีพระบรมราชฤษีเธอจึงตรัสสอนพระองค์เองว่า โภ
เวสฺสณฺตร ดูกรมหาเวสสันตร อย่าอ้าวรณไว้ไว้
ทำเนาเขา ข้ากับเจ้าเขาจะตีกันไม่ต้องการ ให้ลูก
เป็นทานแล้ว ยังมาสอดเกล้าเมื่อภายหลัง ท้าวเธอ
ก็ตั้งพระสมาธิระงับดับพระวิโยค กลั้นพระโศกสงบ
แล้ว พระพักตร์ก็ผ่องแผ้วแจ่มใส ดุจทองอุไรทั้งแท่ง
อันบุคคลแกล้งหล่อแล้วมาวางไว้ในพระอาศรม
ตั้งแต่จะเชยชมพระปิยบุตรทานบารมี แห่งหน่อ
พระชินศรีเจ้า นั้นแล

จาก มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร

ของ เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๓

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หน้า ๑๘๐-๑๘๑

ยามมืดไข่มืดแท้
ดูสิเมื่อรัตติกาล
ดาวศุกร์กลับซ้ซวาล
แม้มีจันทร์เจ้า

ควรวางไข่มืดต้อง
อุทกกลั้วนาก็
เย็นชานผ่านอินทรี
แม้มิได้อ้อมไขว่

พรากรหายไข่มืดวาง
มีพรากรมีพบบาน
ชิงโคกโคกพามาผลาญ
วันหนึ่งนั้นจักต้อง

ถึงที่สบเหตุร้าย
พึงพินิจนั้นไซ้เป็น
พักหนึ่งจึงจิตเย็น
รู้แยกรู้แยกย้าย

จึ่งเปรมปรีดีด้วย
คานดืออยู่คู่กัน
เพียรระลึกรู้ทัน
โลกทัศน์จักเจิดจ้า

ทุกสถาน
หม่นเศร้า
ลึกลับ
ไข่มืดหวาดหวี
เสียศรี
อยู่ได้
พอขึ้น จิตนา
ไข่มืดวางวาย
นิรันดร์กาล
เพื่อนพ้อง
เผาจิต
กลับร้ายกลายเป็นดี
แรงเข็ญ
สิ่งร้าย
ระลึกอยู่ เกิดรา
จักได้ทางเกษม
ปัจจุบัน
แกร่งกล้า
ในเหตุ ผลนอน
แจ่มด้วยปัญญา

จาก ยามมืด

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจิตร เล่ม ๓
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หน้า ๒๑๕

เบื้องนั้นนฤนาถผู้
เบี่ยงพระมาลาผิน
ศัสตราวุธอรินทร์
เพราะพระหัตถ์หากป้อง
บัดมงคลพahiให้
แว้งเหวี่ยงเบี่ยงเคียดระบัด
อุกคูลุกพลุกเงยงัด
เบนบ้ายหงายแขนให้
พลอยปล้ำเปลี่ยงถ่าท้าน
บัดราชฟาดแสงพล-
พระเดชพระแสงดงดล
ถนัดพระอึ่งสาชอน
อุรารานร้าวแยก
เอนพระองค์ลงทบ
เหนือคอคชชอนชบ
วายชีวาคม์สุดสิ้น

สยามินทร์
ห่อนพ้อง
ฤาถูก องค์เอย
ปิดด้วยขอทรง
ทวารดี
ตกใต้
คอคช เลิกแธ
ท้วงท้อที่ถอย
ในรณ
พ่ายพื่อน
เผด็จคู่ เข็ญแธ
ขาดด้าวโดยขวา
ยลสยบ
ท้าวดิน
สังเวช
สู่ฟ้าเสวยสวรรค

จาก ลิลิตตะเลงพ่าย

พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส
ใน หนังสือเวียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๔
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หน้า ๑๔๒

อึ่งข้าค่านับน้อม	ต่อพระครูผู้การุญ
โอบเอื้อและเจือจุน	อนุสาสน์ทุกสิ่งสรรพ
ยัง บ ทราบก็ได้ทราบ	ทั้งบุญบาปทุกสิ่งอัน
ชี้แจงและแบ่งปัน	ขยายอรรถให้ชัดเจน
จิตมากด้วยเมตตา	และกรุณา บ เอียงเอน
เหมือนท่านมาแกลังเกณท์	ให้ฉลาดและแหลมคม
ขจิตเขลาบรรเทาโม-	หะจิตมิดที่งุนงง
กัขา ณ อารมณ์	ก็สว่างกระจ่างใจ
คุณส่วนนี้ควรนับ	ถือว่าเลิศ ณ แดนไตร
ควรนึกและตรึกใน	จิตน้อมนิยมชม

จาก นมัสการอาจริยคุณ
ของ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)
ใน หนังสือเวียนภาษาไทย ชุด วรรณसारวิจักขณ์ เล่ม ๕
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หน้า ๒๕๐

โคลง

ปางเสด็จประเวศด้าว	ชลาลัย
ทรงรัตนพิมานชัย	กึ่งแก้ว
พรั่งพร้อมพวกลไกร	แห่นแห่
เรือกระบวนต้นแพรว	เพริศพรั่งพายทอง

กาพย์

พระเสด็จโดยแดนชล	ทรงเรือต้นงามเจดฉาย
กึ่งแก้วแพรวพรรณราย	พายอ่อนหยับจับงามอน
นาวาแน่นเป็นขนัด	ล้วนรูปสัตว์แสนยาก
เรือรวิทิวธงสลอน	สาครลั่นครั่นครื้นฟอง
เรือครุฑยุคนาคหัว	ลิวลอยมาพาผืนผยอง
พลพายกราบพายทอง	ร้องไห้เห่ไอ้เห่หมา
สรमुखสีดำน	เพียงพิมานผ่านเมฆา
ม่านกรรองทองรจนา	หลังคาแดงแยงมังกร
สมรรถชัยไกรกาบแก้ว	แสงแวววิบจับสาคร
เรียบเรียงเคียงคู่จร	ดั่งร่อนฟ้ามาแดนดิน
สุวรรณหงส์ทรงพู่ห้อย	งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์
เพียงหงส์ทรงพรหมินทร์	ลินลาคเลื่อนเดือนดาชม
เรือชัยไวว่องว้าง	รวดเร็วจริงยิ่งอย่างลม
เสียงเล่าเร้าระดม	ห่มท้ายเย็นเดินคู่กัน

คชสีห์ที่ผาดแผ่น
ราชสีห์ที่ยืนยัน

เรือม้าน้ำมุงน้ำ
เพียงม้าอาชาทรง

เรือสิงห์วิ่งแผ่นไผ่
ดูยิ่งสิงห์ล้าพอง

นาคาหน้าดั่งเป็น
มังกรดอนพวยพัน

เลียงผาง่าเท่าไผ่
นาวาหน้าอินทรี

ดนตรีมีอึงอล
ให้อีกครีกครื้นโครม

กรีธาหมู่नावะ
เหิมหีนขึ้นกระมะล

ดูดั่งเป็นเห็นขบขัน
คันสองคู่ดูยิ่งยอง

แล่นเฉื่อยฉ่ำล้าระหง
องค์พระพายผายผันผยอง

โจนตามคลื่นผืนผ้าพอง
เป็นแถวท่องล่องตามกัน

ดูเขม้นเห็นขบขัน
ทันแข่งหน้าวาสูกรี

เพียงโจนไปในวารี
มีปีกเหมือนเลื่อนลอยไพลม

ก้องกาหลพลแห่โหม
โสมนัสขึ้นรื้นเรีงพล

จากนครโคโดยสาชล
ยลมัจฉาสารพันมี

จาก กาพย์เห่เรือ

พระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร ฯ

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณลักษณะวิจารณ์ เล่ม ๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หน้า ๑๕๑-๑๕๒

(๑) อเสวนา จ พาลานํ
ปูชา จ ปุชณียานํ
หนึ่งคือบ่อบพาล
หนึ่งคบกะบัณฑิต
หนึ่งกราบและบูชา
ข้อนี้แหละมงคล

ปณฺฑิตานญจ เสวนา
เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ
เพราะจะพาประพาศิผิต
เพราะจะพาประสพผล
อภิบุชณียชน
อดิเรกอุตมตี

(๒) ปฏฺิรูปเทสวาโส จ
อดฺตสมฺมาปณฺิธิ จ
ความอยู่ประเทศซึ่ง
อีกบุญญะการที่
อีกหมั่นประพาศิควาร
ข้อนี้แหละมงคล

ปฺุพฺเพ จ กตปฺุญฺจตา
เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ
เหมาะและควรจะสุชี
ณ อดิเตมาดล
ณ สภาวะแห่งตน
อดิเรกอุตมตี

(๓) พาหุสจฺจญจ สิปฺปญจ
สุภาสิตา จ ยา วาจา
ความได้สดับมาก
อีกศิลปศาสตร์มี

วินโย จ สฺุสิกฺขิตอ
เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ
และกำหนดสุวาที
จะประกอบบุญการ

อีกหนึ่งวินัยอัน

นรเรียนและเชี่ยวชาญ

อีกคำเพราะบรรสาน

ฤดีแห่งประชาชน

ทั้งสี่ประการล้วน

จะประสิทธิ์มัญญผล

ข้อนี้แหละมงคล

อดีเรกอุดมดี

(๔) มาดาปิตุอุปภูชน

ปุตตทารุสส สงคโห

อนากุลา จ กมฺมหนฺตา

เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ

บำรุงบิดามา-

ตุระด้วยหทัยปรีย

หากลูกและเมียมี

ก็ถนอมประหนึ่งตน

การงานกระทำไป

บ่มิยุ่งและสับสน

ข้อนี้แหละมงคล

อดีเรกอุดมดี

จาก มงคลสูตรคำฉันท์

พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณลักษณะวิจารณ์ เล่ม ๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หน้า ๒๐๓

หมายเหตุ นักเรียนอาจไม่ต้องท่องภาษาบาลี

จงหยุดชมชื่นใจในใจเกิด
 สมมติจากหัวใจไปทุกตอน
 สงสารใจ ใจเจ้าอย่าไม่เคยนิ่ง
 เหมือนถูกกายนั่งกักขังใจ
 กลางคืนคอยเป็นควนอันอัดไว้
 ร่างกายถูกผูกพันสรรพางค์
 เมื่อใจทุกข์กายก็ต้องทนครองทุกข์
 วนเวียนหว่างทุกข์สุขทุกวันวาร
 ทุกวิถีที่ใจได้เที่ยวท่อง
 ที่ใครของใจไม่เคยจน
 ใจจึงหน่ายจึงเหนื่อยจึงเมื่อยล้า
 เกิดแล้วกล่อแล้วเย็นแล้วร้อน
 รู้และเห็นเป็นไปตามใจอยาก
 หยุดเสียที่หยุดเสียเกิดเปิดประตู
 ขอกายเจ้าจงเป็นเช่นต้นไม้
 เพื่อแผ้วและเป็นหลักให้พักพิง
 และใจเจ้าจักเป็นเช่นสายน้ำ
 เพื่อเลี้ยงชีพขโมยไล่ให้เบิกบาน
 อิสระเสรีที่จะไหล
 ชมดอกไม้สายลมพรมว่าเพย

ทุกสิ่งเกิดก่อไว้ในใจก่อน
 ใจจึงซ่อนทุกสิ่งจริงลงไว้
 วนและวังคินและวันหวั่นและไหว
 ใจจึงได้ตื่นรันทูกหนทาง
 ครั้นกลางวันก็เป็นไฟไปทุกอย่าง
 เป็นสื่อกลางแก่ใจรับใช้การ
 ครั้นใจสุขกายก็สุขสนุกสนาน
 แล้วสะสมสันดานการเป็นคน
 ล้วนขึ้นล่องอยู่ระหว่างกลางปลายต้น
 ไม่เคยพ้นไม่เคยพรางจากวงจร
 วนหนาวร้อนไหวถูกไล่ด้อน
 ไม่พักผ่อนเพียงสักคราวเฝ้าแปบพู่
 จึงเหมือนนกขวากขวางก้านิ่งอยู่
 เพื่อได้รู้และได้เห็นตามเป็นจริง
 ยืนอยู่ได้โดยภพสงบนิ่ง
 แต่งดอกพริ้งผลัดฤดูอยู่ชั่วกาล
 ไสเย็นจ๋าขึ้นแล้วไหลแผ้วผ่าน
 เพียงพ้องพานผิวแผ้วแล้วผ่านเลย
 ด้วยเพลงไพเราะล้ำว่าเจดีย์
 และขึ้นเขากับชีวิตทุกทิศทาง

จาก วารวิศิษย์

ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณลักษณะวิจารณ์ เล่ม ๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หน้า ๒๔๓-๒๔๔

โจนลงกลางชานร้านดอกไม้
 รวยรสเกษรเมื่อก่อนคืน
 กระถางแถวแก้วเกิดพิกลแถม
 สมอรัตติตรึงสมละไม
 ตะโกนาทึงกึ่งประทับยอด
 บ้างผลิดอกออกช่อขึ้นชูชัน
 ยี่สุ่นกุหลาบมะลิซ้อน
 ลำตวนกวนใจให้ไคลคลา
 ถัดถึงกระถางอ่างน้ำ
 พ่นน้ำคำลอยถอยจม
 บ้างแหวกจอกออกช่องูเขาเคียง
 บ้างกินไคลไล่เกล้าพัลวัน
 กะดิ่งพรวนล้วนสักหลาดทับ
 สลักเสลาเกลาเกลี้ยงอรชร
 เครื่องม้ายาดดาจิงหวะวาง
 ขอคร่ำด้ามพลองทองพัน
 ของขุนช้างปลูกไว้อยู่อาศัย
 ชื่นชื่นลมชายสบายใจ
 ยี่สุ่นแซมมะสังัดคุดไสว
 ตะขบช่อคัดไว้จิงหวะกัน
 แหงทวยทอดอินพรมนมสวรรค์
 แสงพระจันทร์จับแจ่มกระจ่างตา
 ช่อนชูชุกลิ่นถวิลหา
 สาวหยุดหยุดชั่วแล้วยินชม
 ปลาทองว่ายคล่ำเคล้าคลึงสม
 น้าชมชักรู่อยู่เคียงกัน
 วัดเหวียงแว้งทางระเหิดหัน
 ถัดนั้นแยกไกลละไมงอน
 ดาวประดับดวงเด่นดุสลอน
 เชือกไขว้ซ้อนสลักกัน
 เครื่องช้างสารพัดจะจัดสรร
 ถัดนั้นย่างเยื้องชำเลื่องมา

จาก ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง
 พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ตัวอย่างบทอาขยานบทกรอง
ระดับมัธยมศึกษา

สายสะหลี	วิชาบมี	บตีเนื้อเจ้า
ช่างอับจนตัว	เด็กเต็งยามเฒ่า	เสียเมียบคนเราแท้ทัก
หันเพิ่นทำการ	ควรแยงแค้นคัก	หมายเมียดมันจำเอา
หัวใจพังฟ้าว	เปิดไพลนเฒ่า	ช่างพาโลเมาเรียบร้อนแรงสร้าง
ช่างหุมบตี	บ่สมคำอ้าง	บ่เหมือนเพิ่นชำนานูรู้ชั้น
ควรมีผ่อแปลง	หื้อมันแค้นคัก	จักเป็นที่พึ่งอันกายลุน
ความรู้มีไว้	บ่วายหายสูญ	เที่ยงจักเป็นคุณ
สืบไปกายหน้า	บ่ใช่จักเหมือน	วิวควายกินหญ้ากินเที่ยวไปบ่ซื้อ
หญ้ามีบ่เชียม	ใหญ่มาซูมือ	บ่อดอยากกันอันใด
เต็มนอนอยู่แล้ว	ลูกกินบ่ไหว	บ่เหมือนคนเราฮิแปลงแต่งสร้าง
นุ่งนุ่งกินกิน	ปลูกข้าวแต่งห้าง	บ่มีวันยามหว่างยัง
สัพพะการใด	อย่าหื้อมันค้าง	หื้อรู้ดีแจ้งหลายอัน
งูเหิงแข้งแล้ว	มันช่างสกหวัน	เอาไหนบ่ทัน
งูมันลอดไกล่	เหมือนจ้องอยู่ไกล	แดดฝนมีไกล่ตกลงมาอาบย่อย
สองหัตถา	ลูบคลำคะคอบ	บ่มีร่มจ้องคลุมบัง
ถึงยามดีแค้น	ทุกข์บ่มีหยัง	วิชาประทังเลี้ยงท้องอาบไส้

จาก “คำวภาษิต”

ของ พระครูชัยศีลวิมล วัดเกตุการาม อำเภอเมืองฯ จังหวัดเชียงใหม่
ใน สำนวนภาษิต รวบรวมโดย ยุทธ เศษคำรณ

คนดีมีทั่วทั้ง
อย่างนี้เรามีฤทธิ์
คนอื่นไม่มีวิชา
อาจจกมีผู้สู้

เป็นคนหาญแต่เพียง
แขนงนักจกเสียที
กล้านักจกเกิดมี
สูงนักจกโค่นค้ำ

คบคนดูเลือกให้
จนและมีการรู้
ดีชั่วเพื่อเจือจน
มีกิจพอเลือกใช้

แปดทิศ

รอบรู้

ซาเช่น ดนเอย

ห่อนสิ้นสุดสมัย

พอดี

โทษล้ำ

รอยมิต ขวานแ

ห่อนขึ้นคงเดิม

เห็นคุณ

รับไว้

จิตรเจต นาแ

ถูกชั้นชาติตระกูล

จาก ไคลงกระทุ้สุภาษิต
ของ หลวงพัฒนพงษ์ภักดี (ทิม สุขยางค์)

หมายเหตุ : การสะกดคำใช้ตามของเดิม

เพลงนาทณัณฑ์

ณ ยามสายัณห์ตะวันยังย่อย	น้ะเร้งเท่าหน้อยทะยอยเหยียบหนา
ตะแล็กแด็กแด็กจะแหลกแล้วจ้	กระดิ่งรีบมาเถะรับข้าวไป
คณาเนื่อนวลก็ควรวญคลอซับ	ระริกแคนรับสลับเสียงใส
กระเดื่องตำข้าวก็กราวเสียงไกล	สนุกน้ำใจสมัยสายัณห์
ตะแล็กแด็กแด็กตะแล็กแด็กแด็ก	กระเดื่องดังแทรกสำรวลสรวลสันต์
มีน่านักข้าวก็เปลือกร้าวพลัน	บุรุษรีบตันกระดิ่งส่งมา
ประเพณีไทยสมัยก่อนเก่า	ก็คงมีเค้าจะเนานานถ้ำ
ครุณลูกหลานสถานท้องถิ่น	สมัครรักษาชนบธรรมเนียม

จาก ณ ยามสายัณห์

ของ สุกร ผลขีวิน

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วารณสารวิจิตรณ์ เล่ม ๓
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หน้า ๒๑๔

ดอกไม้	ดอกไม้จะบาน
บริสุทธิ์กล้ำหาญ	จะบานในใจ
สีขาว	หนุ่มสาวจะไผ่
แน่วแน่แก้ไข	จุดไฟศรัทธา
เรียนรู้	ต่อสู้มาया
ก้าวไปข้างหน้า	เข้าหามวลชน
ชีวิต	อุทิศยอมตน
ฝ่าความสับสน	เพื่อผลประชา
ดอกไม้	บานให้คุณค่า
จงบานซ้ำซ้ำ	แต่ว่ายั่งยืน
ที่นี่	และที่อื่นอื่น
ดอกไม้สดชื่น	ยืนให้มวลชน

จาก ดอกไม้จะบาน
ของ จิระนันท์ พิตรปรีชา

องค์ใดพระสัมพุทธ	สุวิสูตรสันดาน
ัตตมูลเกลศมาร	บมิหม่นมิหมองมัว
หนึ่งในพระทัยท่าน	ก็เบิกบานคือดอกบัว
ราศีบพันพัว	สุคนธกำจร
องค์ใดประกอบด้วย	พระกรุณาดังสาคร
โปรดหมู่ประชากร	มละโอฆกันดาร
ชี้ทางบรรเทาทุกข์	และชี้สุขเกษมสานต์
ชี้ทางพระเนฎพาน	อันพ้นโศกวิโยคภัย
พร้อมเบญจพิรจัก-	บุจรสวิมลไส
เห็นเหตุที่ใกล้ไกล	ก็เจนจบประจักษ์จริง
กำจัดน้ำใจหยาบ	สันดานบาปแห่งชายหญิง
สัตว์โลกได้พึงฟัง	มละบาปบำเพ็ญบุญ
ข้าขอประณตน์อม	ศिरเกล้าบังคมคุณ
สัมพุทธการุญ-	ญาพานั้นนิรันดร์

จาก นมัสการพระพุทธคุณ
ของ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)
ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักชน เล่ม ๔
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หน้า ๒๔๖

ธรรมะคือคุณากร
ดุจดวงประทีปชีวีवाल

แห่งองค์พระศาสดาจารย์
สว่างกระจ่างใจมณเฑียร

ธรรมได้นับโดยมรรคผล
และแก้กับทั้งนฤพาน

สมญาโลกอุดรพิสดาร
พิสุทธิพิเศษสุกใส

อีกธรรมต้นทางครุฑ
ปฏิบัติปริยัติเป็นสอง

คือทางดำเนินดุจคลอง
ยังโลกอุดรโดยตรง

ข้าขอโอนอ่อนอุตมรงค์
ด้วยจิตและกายวาจา

ส่วนชอบสาธ

ส่งสัตว์สันดาน

เป็นแปดพึงยล

อันลึกโอฬาร

นามขนานขนานไข

ให้ล่วงลุปอง

นบธรรมจ้านง

จาก นมัสการพระธรรมคุณ

ของ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๔

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หน้า ๒๔๗

สงฆ์ใดสาวกศาสดา
 แต่งค์สมเด็จจกวันต์
 เห็นแจ้งจัดสังเสรีจรร-
 ระงับและดับทุกขภัย
 โดยเสด็จพระผู้ตรัสไตร
 สะอาดและปราศมัวหมอง
 เห็นห่างทางข้าศึกปอง
 ด้วยกายและวาจาใจ
 เป็นเนื่อนาบุญอันไพ-
 และเกิดพิบูลย์พูนผล
 สมญาเอารสทศพล
 อเนกจะนับเหลือตรา
 ข้าขอบบหมู่พระศรา-
 นุคุณประจักษ์รำพัน
 ด้วยเดชบุญข้าอภิวันท์
 อุดมคติเรกนิวัติัย
 จงช่วยขจัดโศกภัย
 จงดับและกลับเสื่อมสูญ

รับปฏิบัติมา
 ลุทางที่อัน
 ปัญญาผ่องใส
 บมีลำพอง
 ศาลแด่โลกัย
 มีคุณอนันต์
 พกทรงคุณา-
 พระไตรรัตนอัน
 อันตรายใดๆ

จาก นมัสการพระสังฆคุณ
 ของ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)
 ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณสารวิจักษณ์ เล่ม ๔
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หน้า ๒๔๔

ตั้งต้นให้เป็นประถม
รำทำสอสร้อยร้อยเป็นพวงมาลา
รำทำผาหลา
พิสมัยร่วมเรียง
เยื้องย่างต่างกัน
มคราแขกเต้า
ทำกระต่ายชมจันทร์
รำทำพระรถทึงสาร
ทำชูชาย
จนมานั่งหมอบเฝ้า
ชี้หนอนร่อนรำ
รำทำพระรามรามมา
มัจฉาสาคร
หลงไหลไปสิ้น
ทำโตเล่นหาง
รำยั่วเอาแป้ง
หงส์ทองลอยล่อง
เหราเล่นน้ำ

ถัดมาพระพรหมสี่หน้า
เวโหยนโยนเข้าให้น้องนอน
ปลดปลงลงมาเพียงไหล่
แก้วข้าเอยเคียงหมอน
รำหันเป็นม่อน
บินเข้าวัง
พระจันทร์ทรงกลด
มารกลับหลัง
นำครายเข้าในวัง
เจ้านครินทร์
เข้ามาเปรียบท่า
น้ำวศรศิลป์
ในวาริน
งามโสภา
ทำกว้างโหยนตัว
มาผัดหน้า
ว่าย่น้ำมา
สำราญนั้ก

ท่าโตะเล่นหาง	รำท่ากวางเดินดง
รำท่าพระสุริวงศ์	ผู้ทรงศักดิ์
รำท่าช้างสารหวานหญ้า	คุณารัก
ท่าพระลักษมณ์แผลงศร	จรัส
ชี้หนอนพ้อนฝูง	บุงพื่อนหาง
ขัดจางหยางนางรำ	สองศรี
ขัดท่าสามวง	ทั้งวงให้ดีดี
สีซอสามสาย	ย้ายเพลงรำ
ท่ากระบี่ตีท่า	จินมาสาวไส้
รำท่าชะนีร้ายไม้	ดูเฉื่อยฉ่ำ
เมฆลล่อแก้ว	ล่อแล้วรำน่า
เพลงรำแต่ก่อน	ครูสอนมา

จาก บททำรำเบื้องต้น
ของ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช

เมื่อวิบวิบแสงแวมเริ่มแต้มฟ้า
มานความมืดที่ทาก็ดดถอย
เมื่อหมอกน้ำล่องลสาสรอย
เขี้ยวม่วงครามก็ค่อยคลี่มานคลุม

เหนือค้งฟ้าค้งโค้งเป็นวงฟ้า
ขาวเมฆฝอยจับฝ้าเป็นกลุ่มกลุ่ม
เรี่ยเรี่ยรายรายระบายนุ่ม
แต่งแต้มสมทุมขึ้นทาบทา

หัวคลื่นนั้นเคลื่อนอยู่ครึกครีก
แรงหวนลมตึกลมเดือนห้า
กำหนดท่วงที่แห่งลีลา
ให้น้ำ ให้ฟ้า ให้ทะเล

ยาวสัวเรือกอลสำเภาก่า
กำลังลอยทอดเงาให้ลมเห่
เหมือนมีมือแกว่งเหมือนไกวเปล
ต่อเรือที่เร่มาแรมไกล

หนึ่งนั้นประมวงขรามาก
หน้ากร้านมือสากเสื่อเก่าใส่
เบ็ดราวสาวโยนเป็นสายโย
โยนพร้อมคลื่นใหญ่คลี่ตัวโยน

หัวเต็งโต้งตัวขึ้นเหมือนตึก
พายุครึกครีกขึ้นแผ่นโผน
เกิดหุบม้วนตัวเป็นน้ำโดน
กลืนเรือทั้งไกลนเข้าสู่เกลียว

สาบสายพรายน้ำกะพริบพริบ
โล่งตลอดวิบวิบคือน้ำเขียว
นกขาวว้ายฟ้าพือปีกเรียว
บินล่องน้ำเขียวที่ราลง

ทะเลเรียบน้ำเขียวสอเกลียวแทรก
กระดานเรือลอยแตกเหมือนเศษผง
ม่านแดดแฉกแฉกเป็นแว่นวง
ไล้อาบทาบตรงกระดานเรือ

ม่านแดดแฉกสาดนั้นสาดน้ำ
เกิดเกล็ดเม็ดงามเรืองระเรือ
เขียวขาวม่วงครามน้ำเงินเจือ
เหมือนเกล็ดเม็ดเหือประมณัน

เหนือค้งฟ้าค้งโค้งเป็นวงฟ้า
ดำความมืดเริ่มทำเป็นชั้นชั้น
เมื่อสิ้นสูญพรายแสงแห่งตาวัน
ทะเลอันดามันก็มีดมน

จาก มิ่งทะเลตะวันตก
ของ พนม นันทพุกษ์

เอ็ดกินอย่าคร้าน
เป็นคนขายอย่าสู้คิดไกล
เพิ่นทำบุญใดอย่าทำบาป
สาหัสเสียหายคำโตกเศร้า
ให้ลูกหลานจือจำเอาไว้
เป็นคนโนให้เขียนความฮู้
เอ็ดขำงำเขาบ่มีย่าน
คนตาฟางให้หลิกมันก่อน
เพิ่นทวงแทนอย่าได้ไปต้อง
บ่อนบ่พอมันฮู้ผิดแผก
เว้าแหกเมืองมันเป็นสูญเศร้า
แต่ละเมืองมีเจ้าผู้หนึ่ง
เงินเต็มตงอย่าได้อวดอ้าง
ใจโมโหพาโลมักมาก
บ่เอ็ดนាំมันฮู้เป็นบาป
เพิ่นซังโตหมั้นเที่ยวไปเว้า
อยู่หลายคนมันดึกว่าน้อย
อยู่น่ากันมีคุณพันสิ่ง
คุณหนึ่งนั้นเห็นเสือเอนบอก

ครั้นเข้าบ้านอย่าด้านความอาย
เป็นบ่อนได้อย่าให้เสียคุณ
ไปอาบน้ำวังใหญ่สีชา
แล้วจึงเว้าคำบุญคำทาน
ใผผู้ใดให้เว้าสืบไป
เอ็ดสู้หลู้เขาบ่มีย่า
ไปเที่ยวบ้านให้เบิ่งหนทาง
บ่อนผู้ใหญ่อย่าได้ไปแทน
ของพี่น้องอย่าได้ไปขอ
เว้าแหกบ้านมันบ่มีเอื้อง
งามแต่เข้าเอ็ดนาสองเหมือง
ล้ำกว่านั้นน้อยผ่อนกันลง
ผู้เพิ่นกว้างมีมากกว่าโต
ปากไปก่อนมันฮู้เป็นกรรม
บ่ราบพาบเมื่อหน้าเมื่อหลัง
บ้านสูญเศร้ามีเถ้าหลายคน
เว้าจ้อยจันมันอุ่นมันนั้น
คุณหนึ่งนั้นข้ามน้ำพายเฮือ
คุณหนึ่งนั้นจับเพทศรบา

แม่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมตั้งใจนัก
 เรียวแรงรักแม่ใช้เพื่อฝืน
 อีกรสาวไหมด้วยมือซื่อสัตย์นั้น
 ทั้งทอมันละเมียดละไมใช้เวลา

สื่อวิญญาณผ่านมือสู่เส้นไหม
 ดินที่ใช้กระดูกก็คือชีวา
 ผ้าขาวม้าผืนใหม่แม่ให้ลูก
 ไຍ่ไหมโยงใจแม่เนรมิต
 ลูกก็ถือผ้าทอที่แม่ให้
 ผ้าทั้งผืนมีชีวิตจิตวิญญาณ

มือน้อยน้อยของแม่ดูแลนี้
 แต่มือเด็วกันนี้แหละสู้กัน
 แหละมือนี้นับวันตาลงงานชีวิต
 ยังดักทอ ทรมานยังทำทาย
 พร้อมทั้งสอนลูกสาวเจ้าศรีเรือน
 เพื่อสืบทอดแรงงานกาลเวลา
 และสอนเจ้าลูกชายให้ตระนง
 ด้วยละเอียดย่อนในเยื่อใยรัก

ดักเส้นใยแต่ละเส้นเป็นเนื้อผ้า
 มือที่ควักกระสวยวาดคือชีวิต
 รักพันผูกทุกใยไหมวิจิตร
 ไหมอที่ศ แม่ก็ทอ ต่อตำนาน
 เป็นเยื่อใยไหมและแม่ที่กล้าหาญ
 ดักประสานสอดส้างอย่างแบบยล

เคยเขียนดีลกบ้างในบางหน
 ประคองลูกให้พ้นภัยอันตราย
 มิเคยคิดค่าแรงแข่งซื้อขาย
 ยังมันหมายผ้าไหมผืนใหม่มา
 อยู่เป็นเพื่อนแม่ทอปรารภนา
 ก่อนมือแม่จะอ่อนล้าต้องลาพัก
 รักแม่ก็ขอจงทำงานหนัก
 พลชีวิตเพื่อดักและทอไท

สักวันหนึ่งถึงไม่มีชีวิตแม่
 ลูกที่แท้ก็คงทอสืบต่อได้
 แม่ก็ทอ ลูกก็ทอ ต่อเส้นใย
 ผ้าชีวิตผืนใหม่ จะต้องงาม

จาก ไหมแท้ที่แม่ทอ
 ของ ไพรวรินทร์ ขาวงาม

ฉันอยู่เพื่อบุคคลที่ฉันรัก
ซึ่งใจซื่อถือศักดิ์สุจริต
และรักฉันมั่นมานปานชีวิต
ในความผิดความหลงปลงอภัย

ฉันอยู่เพื่อหน้าที่ที่พันผูก
เพื่อฝังปลุกความหวังพลังใจ
เป็นทอธารรักท้นล้นพันไป
หล่อดวงใจแล้งร้อนให้ชื่นบาน

ฉันอยู่เพื่อค้นหาสัจจะ
กลางไมหะอาเกียรณเบียดประหาร
เพื่อสื่อแสงแจ้งสว่างพร่างตระการ
กลางวิญญานมีคมมืดอวิชา

ฉันอยู่เพื่อดวงใจที่ไร้ญาติ
ที่แค้นแค้นแคลนขาดวาสนา
เพื่อรอยยิ้มพริ้มยลปนน้ำตา
บนดวงหน้าโคกชำระกำกรม

ฉันอยู่เพื่อเยื่อใยใจมนุษย์
บริสุทธิ์สอดผสมผสานงานผสม
เป็นเกลียวมันขันแกร่งแรงกลืนกลม
พายุร้ายสายลมมิอาจรอน

ฉันอยู่เพื่อความฝันอันเพริศแพร้ว
เมื่อโลกแผ้วหลดพันคนหลอกหลอน
เมื่ออำมิสฤทธิ์แรงแท่งทองปอนด์
มีอาจกลอนใจคนให้หม่นมัว

ฉันอยู่เพื่อยุคทองของคนยาก
ที่เขาถากทรรกรรมซ้ำปิ่นหัว
เพื่อความถูกที่เขาถมจมทั้งตัว
เพื่อความกลัวกลับกล้านั้นอาธรรม

เพื่อโลกใหม่ใสสะอาดพิลาสเหลือ
เมื่อคนเอื้อไมตรีอวยไม่ช่วยซ้ำ
เพื่อแสงรักส่องรุ่งพุ่งเป็นลำ
สว่างนำน้องพี่มีชัยเอ๋ย

จาก อยู่เพื่ออะไร ?
ของ อุษเชณี

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

ที่ วก ๓๗๒/๒๕๔๒

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกอาชยานภาษาไทยสำหรับนักเรียน

เพื่อให้นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ มีบทอาชยานภาษาไทยที่มีความงดงามทั้งภาษา กลวิธีการแต่ง และสารประโยชน์ ให้เยาวชนได้ศึกษาวัฒนธรรม คุณธรรมและจริยธรรม อันจะนำไปสู่การร่วมรู้ ร่วมคิด ร่วมชาติ และสนองการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาภาษาไทย กระทรวงศึกษาธิการจึงพิจารณาเห็นสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกอาชยานภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อพิจารณาคัดเลือกอาชยานสำหรับนักเรียนให้พอจำ โดยได้รับคำตอบแทนการ ประชุมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการให้รางวัล หรือค่าตอบแทน ผู้จัดทำหลักสูตร หนังสือ หรือคู่มือที่ใช้ในการเรียนการสอน พ.ศ. ๒๕๒๗ ดังรายชื่อต่อไปนี้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

๑. อธิบดีกรมวิชาการ
๒. รองอธิบดีกรมวิชาการ (นายเลียม พูลเยี่ยม)
๓. รองอธิบดีกรมวิชาการ (นายสำเริง วิลมนลโรช)

คณะกรรมการ

๑. ศาสตราจารย์รุประณี นาคทรรพ	ประธานกรรมการ
๒. นายประยอม รุองทอง	รองประธานกรรมการ
๓. นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	กรรมการ

๔. นางเจลา ปรีชญกุล
ผู้แทนกรมอาชีวศึกษา	กรรมการ
๕. นางวรรณพร ภิรมย์วัน
ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	กรรมการ
๖. นางศิริวรรณ ฉายะเกษมสิน
ผู้แทนกรมสามัญศึกษา	กรรมการ
๗. นางศิริกุล ทองหา
ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	กรรมการ
๘. นายประมวศ น้อยเจริญ
ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ	กรรมการ
๙. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ (นายวินัย รอดจ่าย)	กรรมการ
๑๐. ผู้อำนวยการสถาบันภาษาไทย (นางสาวสมพร จารุณี)	กรรมการ
๑๑. นางสุชาดา วิยวุฒิ	กรรมการ
๑๒. นางจารุติ ฝัฒประการ	กรรมการ
๑๓. นางวันเพ็ญ สุทธากาศ	กรรมการ
๑๔. นางปราณี ปราบวิญ	กรรมการ
๑๕. นางสาวปริญญา ฤทธิเจริญ	กรรมการและเลขานุการ
๑๖. นางสาวสุชาดา กังวาลยศศักดิ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ตั้ง ณ วันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

(นายอำรุง จันทวานิช)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่ปรึกษา

อธิบดีกรมวิชาการ	(นายอำรุง จันทวานิช)
รองอธิบดีกรมวิชาการ	(นายสาโรช วัฒนสโรช)
ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ	(นายวินัย รอดจ่าย)

คณะบรรณาธิการ

นางจารุดี	ผโลประการ
นางสาวปริญญา	ฤทธิ์เจริญ
นางสาวสุชาดา	กังวาลยศศักดิ์

ผู้สอบทานต้นฉบับ

นางเพชรภรณ์	วีรัมย์
นางวันเพ็ญ	สุทธากาศ
นางปราณี	ปราบวิบุ

ภาพปก

นายอนุชา	สายสุข
----------	--------

